

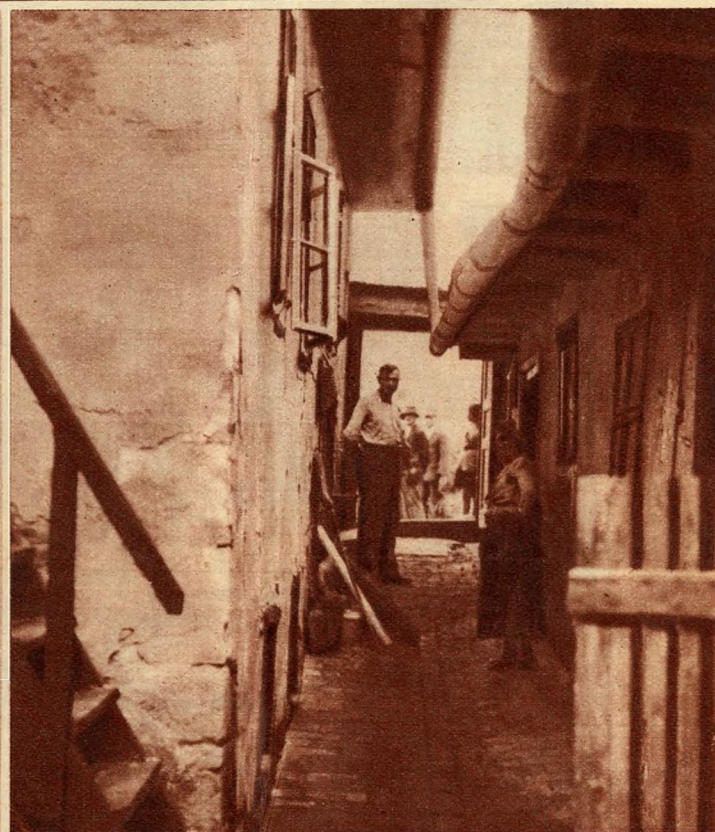
LEBONTJÁK A TABÁNT

Tabán felett most már igazán szól a lélekharang, még pedig végleg és visszavonhatatlanul. Lebontják az öreg tabáni házakat. Az idő eljárt felettük, roskadt tetőikkel, süppedt falaikkal sok ember álmát őrizték, soknak volt otthon, melegség, gond, könnyrejtő vagy nyugtató földél, most elvégezték a kötelességüket s menniök kell. Szép sorba menni, eltűnedezni az égbenyülő paloták rohamléptei elől. S így van ez jól. Mit is csinálnának ezek a düledező, vén kis házak a terjedő épületóriások fiatal és irgalmatlan gyűrűjében? Öreg vitézek már, foghíjas és vedlett öreglegények, sokat tapasztaltak már az egyre változó időkben és sok tapasztalat után tanácsos sirbaszállni háznak, embernek egyaránt. Mert következnek a kiábrándulás és — jó elmenni a kiábrándulás elől.

Már eddig is működött a falbontó csákány a Tabánban s a főváros most újabb négy házat ítélte halálra, illetve nem is a főváros: az idő. A főváros csak végrehajtja az idő ítéletét. Ez a négy ház, mint megirtuk már, az *Aranykacsa-utca* 12., a *Holdvilág-utca* 19., az *Árok-utca* 49. és a *Fehérsas-utca* 8. szám alatti négy kis vískó.

ARANYKACSA-UTCA 12

Vedlettfalú, süllyedt kis házikó. Faláról hullik a vakolat s mint a beleg bordák, kilátszanak a téglák vonalai. A teteje lyukas, rozszant, görbe gerincű. Az ember szinte várna, hogy, mint a mesékben, kidugja az apró ablakon egy szurósszemű anyóka a fejét s megkérdi szigorúan: Ki zörget? S felelnék rá ijedten: a szél, a szél! Nem mi, anyóka, nem mi zörgetünk, hanem a szél, az emeleteket rakó idők szele. Bent a téglával rakott tornác mélyre csuszik le az udvarhoz, mint a pincejárát. Lent két néni beszélget. Meleg,

házgerincen a gyerekek. Oldalt kidőlt a kőfal, a kis orgonabokor már rég elvirított, most csak egy cserép muskátli nyílik az udvar sarkában, a házmesterké, és fent a lyukastetejű félszer alatt három fiatal tyúk kapirgál. A barackját kidöntötte a vihar. Minden oly magányos, haldokló és elhagyatott, amilyen egy halálra ítélte vén ház csak lehet. Pedig a házmester, *Repjuk Antal* még itt lakik. Csak már ő is készülődik a lakók, *Profota János* csarnoki árus, *Barnafy János* nyomdász, *Bosnyákovich Mátyas* vasesztergályos és *Kluger Lajosné* után. Elmentek a lakók. A földbe süllyedt lakásokban penész és a nyirkos fal szaga árad, mint a pincékben. Fent a felső házrész ablaka betörve. Lépteink szinte döngve konganak a víz-hordta udvarból egyre jobban kimeredő köveken s mikor a házmester kislia beteszi utánam döngve a kaput, csaknem azt mondom: — Jóéjszakát!

ÁROK-UTCA 49

Itt be se tudok menni. Már leadták a fővárosnak a kulcsot. A friss kőfalra kapaszkodunk fel, hogy fényképezni tudjunk és hogy lássunk valamit. Hosszu ház, mélyen fekszik, roskadt, repedt, a teteje papírdeklivel foltozva és pléhdarabokkal, a kapuból az udvarba levezető tíz lépcső köveit kiverte a fű. A kövek közt is fel-

ütötte a fejét. A tyukrólban két veréb kapar. A lyukas tetőn macska sompolyog óvatosan s a falon haldokolva tapadnak a legyek. Előli két szoba, konyha van, *Döme Lajos* zenész és *Pauliczi Ferenc* napszámos laktak benne. Hátral a másik lakásban *Vebs István* nőiszabósegéd. Most már egészen üres a ház. Végtelen csend van. Szóljunk valamit! — mondom a fotóriporternek mellettem, ahogy állunk a falon, de csak hallgatunk, és akkor bedobok egy követ az udvarba, hogy legyen valami zaj ebben a süket csöndben, mely a halálraítél, hallgató házból árad. Olyan, mintha halottat néznénk.

FEHÉRSAS-UTCA 8

A ház gondnoka, az öreg *Gruber Károly*, meghalt már s a gondnokné asszony Budafokra költözött. Mondják: a gyerekeihez. Nem várta meg, míg lebontják a tetőt a feje fölül. Oly csöndes ez a ház is, mint egy erdei lakás, melyből kihalt a gazda. Haj, pedig

de vig épület volt valamikor! Kocsma volt bizony, vendéglő a *Fehér sashoz* s pohárka borok mellett még nóta is járt. A jó budaiak neki-nekiálmodoztak a fenyőfaasztalok fölött s lekönnyökölve meg-megszidták a kormányt jó, békebeli csekélységekért. Hanem hát a háboru becsukta a Fehérsas-utcai vidám kaput 1916-ban s azóta hátul, zsákutcáról a bejárat. Lehet, hogy szimbolum: zsákutca és hátsó bejárat. Mintha így lennének az örömmel mindannyian... Jobbról udvarhosszat deszkapadlás, de korhadt nagyon, a macskák alatt szakad a padlója. De a tetejéről vadszőlőindák nyulnak le csaknem a földig. És a napfény megkeresi még a vén ház arcát. Ha most valami duhaj nótával elrikkantanám magamat! De összerendezülök a zajra, amit a fényképezőgép elcsattantott diafragmája okoz.

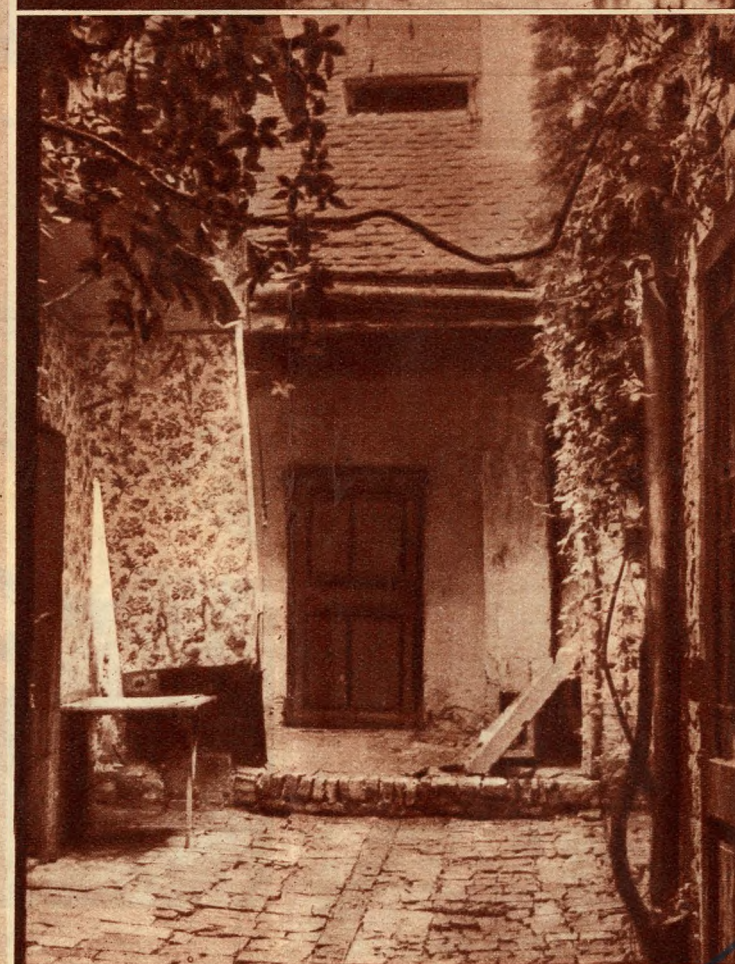
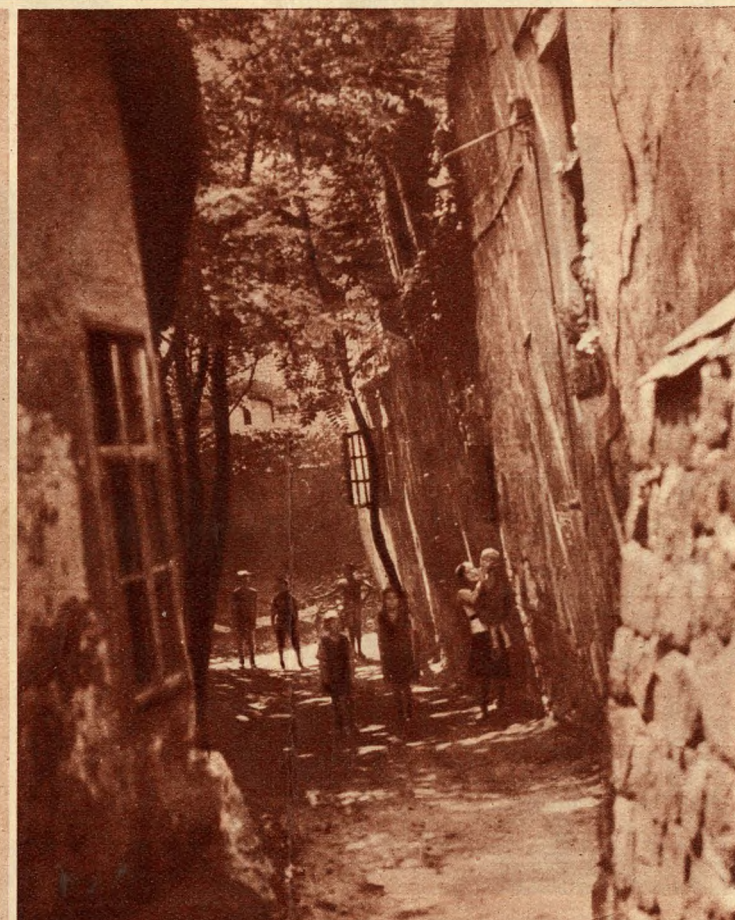
— Lebontják az öreg házat! — szól ki az egyik lakó a konyhából: *Juhász József* diszletmester felesége. S az emeletről, a deszkaverandáról *Pfílf János*, a másik lakó szól le:

— Igen, lebontják. Elmegy a többi után.

S egy kisfiu, aki kint játszik az utcán, hozzáteszi:

— Micsoda paloták lesznek itt!

Lehet. De most sietve megyek, mert furcsa, szorongó érzés itt bandukolni a halálraítél házak között. Szinte szégyenlem előltűk, hogy fiatal vagyok.

kötött ruha rajtuk s apró, száraz fejükön kibővített érmelegítő sapkának. Lent a tetőt már gerendákkal támogatják s az egyik néni neve: *Gutalek Aranka kisasszony*. Már hajlotthátu szegényke, ötvenhárom éves, és Istenem, ő még ismerte a régi Tabánt. Most a szomszédasszonnyal kötött kabátban az augusztusi fény alatt sütkérezik. Mit gondolhat közben? Ki tudná megmondani!

Bent az első két szoba-konyhás lakásban vastag, szinte fullasztó dohszag fogad. A mennyezet alig két méter magas, a padló felszakadozott, a falak átitatva nedvességgel. Itt lakott két éven keresztül *Horváth János* festő és mázolómeister feleségével és hét gyermekével. Összesen hát kilencen. Most a *Kereszt-utca* 20 alatt laknak egy szobában ugyan, de nyugodtabban. Mert itt mindig félték, hogy beszakad a mennyezet.

— Nem sajnáljuk ezt a házat — mondja. — Igazán nem sajnáljuk. Rossz ház volt, mindig féltünk, hogy összeroskad.

Lehet, ha az öreg tabáni ház mindezt hallja, megremeg belé s panaszkodni szeretne, hogy hálátlan az ember. Hátral az öreg, rozsdás csengetyüt megrántja valaki.

HOLDVILÁG-UTCA 19

Sarkon áll és dombra kapaszkodik, karsu tűzfalával még mindig kicsit büszke. De sokat beszélgethetett nyári éjszakákon a holddal és telente, mikor csikorgott a fagy, összenéztek. „Nos, mi van az emberekkel odabent?” — kérdezhetette a hold. És a karsu tűzfal válaszolt: „Csitt! Köszönöm, szépen alusznak most és a kisasszony fent, a felső lakásban nevetve álmodik. Az egyik vánkosa kicsuszott a feje alól.” Így beszélgethettek. Most galambokat dobálnak a